

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ

יא' טבת תשפ"ד

הפטרה: ויהי דבר ה' אלי
ברכת הלבנה

יציאת השבת ר"ת 17:39
גיליון 845

יציאת השבת:

17:20

ירושלים: 17:20

מניסת השבת:

16:08

ירושלים: 16:05

נֶאֱמָנוּת לְעַם יִשְׂרָאֵל

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

המקרא מספר בצורה דרמטית על ההודעה ליעקב כי בנו האהוב יוסף - חי, אך תגובת יעקב לכאורה אינה כמו שציפינו: "ויגידו לו לאמור: עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים. ויפג לבו, כי לא האמין להם". יעקב כל כך חיכה לרגע הזה, והנה סוף סוף הוא מגיע: יוסף חי! אך הכתוב מעיד: 'ויפג לבו, כי לא האמין להם'. בדרך כלל אדם שנעדר קרובו נאחז בכל שביב של תקווה, כל דסקית שבורה מוכיחה לו כאילו הוא חי, כל רמז, ממש כמו המשפחות הדואגות עכשיו יחד עם כל עם ישראל, לשלום יקיריהם השבויים בעזה.

והנה בניו של יעקב מספרים לו באופן מפורש: עוד יוסף חי, ויעקב לא מאמין להם, מדוע? ליעקב היתה תמיד תקווה שיוסף חי, וכך רמז בדבריו (מג, יד): "ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין". וברש"י: "את אחיכם - זה שמעון. אחר - רוח הקודש נורקה בו, לרבות יוסף". ואולם כאשר נודע ליעקב כי יוסף חי במצרים וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, הוא מסרב להאמין! יעקב רצה את בנו יוסף חי, אבל לא בכל מחיר. אם הוא חי בארץ מצרים, הארץ שנקראת "ערוות הארץ", ארץ של פריצות וטומאה, יתכן וחס ושלום נגרר יוסף אחר 'מעשי מצרים הרעים', האם יוסף כזה רוצה יעקב לראות? כל שכן אם יוסף שליט במצרים, זה אומר שהוא מעורה היטב בחיי החברה המצרית, ובדאי נוהג כמותם בכל. ליוסף כזה יעקב לא מוכן ואולי אפילו הדיף אילו לא היה חי, האם ליוסף המצרי הוא מחכה!?

רק לאחר שמספרים לו את כל דברי יוסף, ולאחר שהוא רואה את העגלות ששלח יוסף - ותחי רוח יעקב! וכך מפורש בכתוב: "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם. וירא את העגלות (שהיו עסוקים יעקב ויוסף בפרשת עגלה ערופה בזמן פרידתן), אשר שלח יוסף לשאת אותו, ותחי רוח יעקב אביהם". אם יוסף נשאר נאמן לרוח ישראל סבא, ודאי אז השמחה היא אמתית ושלמה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

סיפור יוסף - בסים לאמונה

יעקב אוהב את יוסף מכל בניו, מתוך כך מתגלגל יוסף למצרים ולבסוף מסתבר כי הכל לטובה, שהרי הוא נהפך להיות משנה למלך מצרים. ללא ספק פרשה זו היא אחת מפרשיות האמונה המפורטות בתורה.

פגישת יעקב ויוסף

נקודת השיא ביחסים בין יעקב ויוסף בנו, היא הפגישה המרגשת לאחר עשרים ושתים שנה. התרגשות גדולה מאוד יש גם מצד יעקב וגם מצד יוסף. אך מה קורה במפגש עצמו? הכתוב אומר (מו, כט): "ויפול (יוסף) על צואריו ויבך על צואריו עוד". וברש"י העיר על פי התלמוד: "אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא קריאת שמע".

למען שמו באהבה

הפרשנים (עיין שפתי חכמים) הקשו כיצד הפריע יוסף ליעקב בתפילתו וכן מדוע יוסף לא עמד והתפלל באותה שעה וכו', ותרצו מה שתרצו. אך לעניות דעתי יש להקשות גדולה מזו. מדוע יעקב לא מתפלל קודם לכן או אחר כך, אחרי שחיכה זמן רב למפגש זה? אלא ודאי כיון יעקב את השעה לומר דווקא אז קריאת שמע. מדוע?

יש שתרצו על פי הפסוק הבא בו אומר יעקב ליוסף: "אמותה הפעם אחרי ראותי פניך כי עודך חי", וקודם פטירתו של אדם צריך לומר קריאת שמע. (ולכן אומרים קריאת שמע על המיטה, קודם השינה, כי השינה אחד משישים במיתה). וכן, חשש יעקב שלא יקרה לו הנעשה בשרה שנאמר לה עקידת יצחק, ואחר שנאמר לה שניצול, פרחה נשמתה משמחה. וגם לפי תירוץ זה היה צריך יעקב לומר קריאת שמע קודם המפגש עם יוסף, שמא ימות!

ונראה לומר, כי יעקב אבינו כיוון את השעה, וברגע שבו נפגש עם יוסף החל לקרוא קריאת שמע! והטעם, כיון שרצה יעקב את כל האהבה הגדולה שהיתה לו ליוסף, להקדישה לקדוש ברוך הוא. ולכן דוקא בנקודת השיא של המפגש ביניהם הוא קורא קריאת שמע! ובכך מקיים "ואהבת את ה' אלוהיך... בכל נפשך" - ממש. וכשם שקיים התנא המופלא עקיבא בן יוסף בנפשו. (והמעין ימצא קשר גם בשמותיהם, כי עקיבא אותיות יעקב, בן יוסף, כי יוסף כלכל את אביו והחיהו וכאילו ילדו).

היה מעמד זה לימוד ליוסף ולאחיו ולצאצאיהם לדורותיהם, שתהיה אהבת ה' תקועה בלבם ולקדש את שמו הגדול של ה' יתברך.

יש דברים שלא שוכחים לעולם

שנים רבות יעברו ממפגש זה ועד הזמן בו יעקב ירצה לברך את האחים קודם פטירתו, הוא מעוניין לומר להם את אשר יקרה עמם באחרית הימים, אך הדבר מתעלם ממנו, הוא חושש שמא משהו בניו יש בו צד מינו, ואז הם עונים כולם: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", אותה קריאה שהם שמעו בשעת פגישת יעקב ואחיו חוזרת ומהדהדת.

אהבת ה' לפני הכל

לדעתי ניתן לומר פירוש נוסף, מדוע יעקב בחר לקרוא קריאת שמע במקום לחבק את בנו האהוב יוסף. יעקב ידע שהקנאה גרמה למכירת יוסף מצרימה. מהו התיקון למה שנגרם? יעקב שם את אהבת ה' לפני הכל, לפני החיבוק ליוסף לפני הנשיקה שחיכתה עשרים ושנים... "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", אחרי דבר כזה כל אחד מקבל את הפרופורציה, אם אתה מאמין בה' ויודע שהכל מדוד ומדויק בהשגחה מאת הקב"ה, במה יש לך לקנא?

קריאת שמע של הרב הרצוג לילדי המנזרים

בזמן מלחמת העולם השנייה, בימי השואה הנוראה, היו יהודים שמסרו את ילדיהם לאימוץ למנזרים הנוצריים, במטרה שיהיו במקום בטוח בשנות הרעה, ולקחת אותם לאחר מכן ולגדלם כיהודים. ואולם רבים מהוריהם של ילדים אלו מתו בשואה ולא שבו לקחתם.

כחמש שנים לאחר שהסתיימה המלחמה, בשנת 1947, יצא הרב הראשי- הרב הרצוג, למסע חיפושים אחר הילדים האבודים המפוזרים במוסדות שונים באירופה. הוא קיבל מידע על מנזר שאמורים להיות בו כמאה ילדים יהודיים. הוא נפגש עם ראש המנזר וביקש ממנו למסור בידו את הילדים על מנת להחזירם הביתה. ראש המנזר סירב בכל תוקף וטען שמדובר בילדים שהגיעו בגיל צעיר מאוד ואין זכר ליהדותם. הוא הראה לו את הילדים ענודים בצלבים ושאל האם הוא מבחין בילד יהודי? הרב בקש לשבת ולחקרם ולקחת את היהודיים שבהם אך ראש המנזר התנגד, הוא הסכים שאם בתוך חמש דקות הרב ימצא מי יהודי, הוא יוכל לקחתו.

נאספו כל הילדים לחדר אוכל, והרב דיבר אל ליבם, ואמר להם: אני יודע את כל שנות הסבל שעברתם, הניתוק מההורים שלכם, אך דעו לכם שעדיין הבורא משגיח עליכם לטובה, ואז אמר בקול גדול: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", הילדים היהודיים ששמעו פסוק זה רצו אל הרב ואחזו בשולי גלימתו וצעקו: אבא אבא, אמא אמא. כל מוראות המלחמה לא יכלו להשכיח מהילדים המסכנים הללו את בית הוריהם, שהסתכם בפסוק שמע ישראל, שהיו מקריאים להם קודם לכתם לישון.

יוסף – אינו לנו מיום הדין

על הפסוק: "אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". ובמדרש רבה (צג, יג): "אמר אבא כהן ברדלא אינו לנו מיום הדין אינו לנו מיום התוכחה יוסף קטן של שבטים לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו לכשיבא הקב"ה ויזכיר לכל אחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ) 'אזכירך ואערכה לעיניך', על אחת כמה וכמה". מה אמר יוסף? אני יוסף אחיכם! מה התוכחה בזה?

א. על דברי יהודה שאם בנימין יעזוב את אביו הוא ימות, עונה יוסף: אני יוסף אחיכם העוד אבי חי? מדוע לא חשבתם על זה אז? והרי על אף צערו עדיין יעקב חי! ואם כן אתם יכולים להשאיר את בנימין!

ב. עצם העובדה שיוסף חי והגיע לעמדתו על אף שנאת האחים, הרי שזו תוכחה לאחיו על מה שעשו לו, ושלא נהגו עמו נכון.

ג. יש בזה תוכחה כלפי כל אדם המכין תירוצים והסברים למכביר - לעולם האמת, למה לא היה לו זמן ללמוד, ולקיים מצוות, ומדוע עשה עבירה כזו או אחרת. כל אדם כזה יקבל תוכחה מעצם הראיה שהוא מביא לזכותו, דוקא נקודה זו תהיה לחובתו. בדיוק כמו האחים!

מהלכות קריאת שמע

א. מצות עשה מן התורה לקרוא בכל יום קריאת שמע בבוקר ובערב. שנאמר: "בשכבך ובקומך", ודרשו בגמרא ברכות י': בשעה שבני אדם שוכבים, זהו לילה, ובשעה שבני אדם עומדים זהו יום. ומצוה מן המובחר לקרוא קריאת שמע שתיים או שלש דקות קודם זריחת החמה, כדי שיסיים קריאת שמע וברכותיה עם הנץ החמה, ויסמוך התפלה מיד בהנץ החמה. ומי שיוכל לעשות כן, שכרו מרובה מאד. ואם קראה משעלה עמוד השחר, אף על פי שלא היה אנוס יצא בדיעבד. ומי שנשאר ער כלילה והגיע זמן נץ החמה, ודעתו להתפלל בצבור לאחר הנץ, נכון שיקרא קריאת שמע כב' דקות קודם הנץ החמה כותיקין.

ב. לא קראה עם הנץ יש לו להשתדל לקראה מוקדם ככל האפשר, וזריזין מקדימין למצוות, ובפרט למצות קריאת שמע שיש בה קבלת עול מלכות שמים. ולא ידחה אמירת קריאת שמע עד הרגעים האחרונים של סוף הזמן. ובתוך זמן קריאת שמע צריך לקרוא את כל הג' פרשיות, ולא רק את הפרק הראשון.

ג. הלכה רווחת שזמן קריאת שמע שחרית נמשך עד סוף שלש שעות מהיום. וכתבו הפוסקים, ששעות אלו זמניות הן, שאם היום ארוך, השעות יותר ארוכות לפי חשבון אורך היום, ואם היום קצר השעות קצרות, באופן שהשלש שעות מסתיימות בסוף רבע היום. אם עברו ג' שעות מהנץ ולא קרא קריאת שמע, קורא אותה בברכותיה כל שעה רביעית, שהוא שליש היום. אולם אין לו שכר כמי שמקיים מצות קריאת שמע, וביטל מצות עשה זו. ואם עברה שעה רביעית ולא קראה, קוראה בלא ברכותיה כל היום, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים.

ד. המושכים לקרוא קריאת שמע בלי ברכותיה, מפני שחושש שמא יעבור זמן קריאת שמע, או שיודע שיעבור זמן קריאת שמע לסברת האומרים שיש לחשוב היום מעלות השחר, נכון שיעשה תנאי, ויאמר: אם יעבור זמן קריאת שמע כשאגיע לקריאת שמע שלאחר ברכת אהבת עולם, אני מכויץ לצאת ידי חובה בקריאת שמע שאני קורא עתה, ואם לא יעבור זמן קריאת שמע עד אז, תהיה קריאתי עתה כקורא בתורה, ואיני רוצה לצאת י"ח אלא בקריאת שמע שאקרא על סדר הברכות. ומותר לקרוא קריאת שמע בלא תפילין, אם חושש שעד שיניח תפילין ויקרא בהם קריאת שמע יעבור זמן קריאת שמע.

ה. קודם שיקרא קריאת שמע יכוין לקיים מצות עשה של קריאת שמע שנצטוו לקראה פעמיים ביום. לא קרא קריאת שמע ביום, יש אומרים שיש לה תשלומין לקוראה בערבית. ויש חולקים, וכן עיקר. לכתחילה מצוה מן המובחר להתפלל ערבית ולקרא קריאת שמע אחר צאת הכוכבים, ומכל מקום כבר נהגו אצלנו להקל להתפלל ערבית קודם השקיעה אחר פלג המנחה, שהוא שעה ורבע בשעות זמניות מוצאת הכוכבים. וצריך לחזור ולקרא קריאת שמע אחר צאת הכוכבים. (ויש שלא נהגו לחזור ולקרא קריאת שמע, אם התפללו ערבית בבין השמשות, משום ספק ספיקא, שמא הלכה כרבי יהודה דמפלג המנחה הוי זמן קריאת שמע של ערבית, ושמא בין השמשות לילה). [ילקוט יוסף להגר"י יוסף שליט"א].

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ו

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483



עלון זה מוקדש:

לרפ"א: אברהם ציטרון, שורה בת שמונה, ציפורה ויוזשע לוי. ביבה אלימלך. עורבן עשה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת נאן, אסתר בת זרבה, מול בת עזילה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. דראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מיכל. דוד בן חנוך ד"ר.

להתורות נעדי צה"ל ושבי"ו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן. וכל החתופים בעזה!

לעילוי נשמת: הגר"מ אלוה. דרב אברהם צוקרמן. רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יצחק דוד. רבי אברהם בן שניא אלעזר. מקום חיים דוד. ד"ר חיים. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ונצחם אטיאם. אורן מועלם. אלוה מושיט. דוד ורסבורג מירפולק. מרים קרדשים. עמוס דמיר. ריי שלמה. סינשטוב משה יהודה. יצחק זק בן סוליקה. נעים משה. אבנן נסים וסוליקה שושן. אלים מוביל. מיריה שבען. יפה גורן. יונה קלון. לאה ציטרון. סיני בתחבז. לוי שבת משה נפת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אלוה בת פריחה. מיריה ויגדון. אסתר ועבר נחום. דיאל אלמלך. מנחם הלוי. דוד מוביל. מיכל עמר. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולא אסטרנו. אלוה אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למכר. נעמה בת מגר. ליאור רחמים. זק טל. עליזה מועלם. עליזה כרן. שרה אוליאל. דוד ופריחה כרן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקוב. מיכאל ועקני. חסיבה ששפותש. עזיה דודן. ברכה סופר. כמיוס דודי. רפי עשור. איתי ופרע. מעיין וסדר עשור. כמיוסה כרן. מרים בת רחל. נאור כרן. אילה שחר. אורטל מבורך. יצחק ונצחם אלוה. אורי יצחק אלוה ד"ד. יצחק בן פנעה ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה